

Дика Софія Андріївна

*студентка 4 курсу Інституту підготовки юридичних кадрів
для СБУ Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

Шовкопляс Ганна Миколаївна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0003-0313-8606*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Наукова робота присвячена дослідженню перспектив розвитку малого підприємництва на території нашої держави. Виокремлення перешкод ефективного розвитку. А також порівнянню національного та міжнародного досвіду у цій сфері. З урахуванням дослідженого підбито підсумки та запропоновані шляхи вдосконалення розвитку малого підприємництва в Україні.

Ключові слова: мале підприємництво, розвиток малого бізнесу, підтримка держави.

Dika Sophia

*4th year student of the Institute of Legal Training for the SSU
of Yaroslav Mudryi National law university*

Shovkopljas Hanna

*PhD, Associate Professor of Yaroslav Mudryi National law university,
Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine*

ORCID: 0000-0003-0313-8606

PROBLEMS AND PROSPECTS OF SMALL ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN UKRAINE

The scientific work is devoted to the study of prospects for the development of small business in our country. Identification of obstacles to effective development. As well as comparing national and international experience in this area. Taking into account the studied summarizing and proposed ways to improve the development of small enterprise in Ukraine.

Keywords: small enterprise, small business development, state support.

Дана тема є актуальною з огляду на те, що ринкова система України зароджується та розвивається завдяки активному зростанню підприємницької діяльності в усіх галузях економіки. Це сприяє розширенню конкурентного ринку та ефективності функціонування малого підприємництва. Проте на сучасному рівні розвитку виникають неоднозначні проблеми та перешкоди господарювання малого підприємництва. Багато чого залежить від підтримки з боку держави та відповідної регіональної території так, як діяльність малого підприємства здебільшого спрямована на місцевий ринок, задля задоволення потреб територіальної громади. Для України назрілим питанням виступає опрацювання державної політики у сфері підтримки результативного розвитку малого підприємництва.

Як зазначено в чинному законодавстві різниця між суб'єктами малого, середнього і великого підприємництва залежить від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік.

Недопрацьоване законодавство з питань зростання малого підприємництва, недосконалість інформаційного та матеріального-технічного забезпечення уповільнює розвиток та ефективну діяльність малого підприємництва [1].

Окрім цього, до основних проблем розвитку традиційно відносять: загальний стан економіки нашої держави, а також недосконала податкова система. Неefективне оподаткування є однією з перешкод для розвитку сектора малого підприємництва, оскільки значна кількість доходу підприємництва вилучається, наприклад, до фонду заробітної плати, єдиного соціального внеску та інших різноманітних податків та платежів. Сукупність таких факторів призводить до потреби багатьох суб'єктів малого підприємництва переходити у тіньовий сектор економіки [2].

Через нерівномірність розвитку ринкового господарства дедалі зростає рівень корупції, застосовується метод неофіційних витрат. За даними Індексу глобальної конкурентоспроможності, корупція є суттєвим фактором, що гальмує розвиток бізнесу в Україні. Це свідчить про ганебне ставлення до загально прийнятих норм законодавства. Ухилення від сплати податків, укладення неофіційних угод, з метою отримання тіньових коштів, розповсюдження хабарництва є факторами посилення корупційних зв'язків.

Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» закріплює умови надання державної підтримки суб'єктам малого підприємництва, а також мету державної політики у сфері розвитку малого підприємництва в Україні, а саме: створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва; забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності.

Одним із факторів розвитку малого бізнесу в Україні, на нашу думку, є прийняття Кабінетом Міністрів України Стратегії розвитку малих та середніх підприємств в Україні до 2020 р.. Станом на грудень 2019 року, 22% запланованих заходів було виконано, тоді як 75% знаходяться у стані виконання [5]. У законодавстві закріплені умови надання державної підтримки, однак тільки за останні де-

кілька років мале підприємництво все ж таки зазнало розвитку, це прослідковується за показниками, хоча цей ріст є поступовим, що гальмує його.

Необхідно зазначити, що у 2018 р. був заснований Офіс розвитку малого та середнього підприємництва, як дорадчий орган при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, а у 2019 р. було створено Координаційну раду з питань розвитку мікропідприємництва та малого підприємництва, Комісію з питань захисту бізнесу, який є тимчасовим консультативно - дорадчим органом при Кабінеті Міністрів України. Комісію утворено з метою покращення бізнес-клімату в Україні та створення належних умов для залучення інвестицій, у тому числі іноземних, шляхом захисту бізнесу від незаконних посягань з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх посадових та службових осіб, інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, осіб, прирівняних до них, недопущення перешкоджання законній діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.

Разом з тим, з ініціативи Кабінету Міністрів України було запущено Український фонд стартапів для підтримки інноваційних проєктів шляхом надання попереднього та початкового фінансування для стартапів.

Дійсно можна побачити, що в Україні вдосконалюється ринкова інфраструктура; проводиться державна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації робітників, в тому числі й для суб'єктів малого підприємництва; запроваджуються органи для моніторингу малого бізнесу та забезпечується співпраця органів державної влади та місцевого самоврядування з представниками підприємництва.

Перешкодою для розвитку малого підприємництва а 2020 році є поширення Covid-19, що стало нагальною проблемою в державі. Як і більшість держав світу, Україна запровадила стримувальні заходи, які негативно вплинули на господарську діяльність. Тому держава зі свого боку все ж таки намагалася допомогти малому бізнесу, запроваджуючи на певний період часу низку заходів, зокрема: внесено змін до програми «Доступні кредити 5-7-9%» для покриття витрат

на оплату праці, отримання спрощеного доступу до фінансування; часткова допомога з безробіття для малого бізнесу з боку держави; тимчасове звільнення від сплати податків фізичних осіб - підприємців та інші податкові заходи такі, як тимчасове зупинення проведення податкових перевірок, сплати відсотків для платників податків та платників соціального внеску та інше [5]. Встановлення пільг на час карантину - це правильний крок для допомоги малому бізнесу, слід продовжувати в такому напрямку і надавати більше можливостей для господарської діяльності.

На відмінну національній практиці, ведення малого бізнесу, країна Європейського Союзу відзначається підтримкою з боку державної влади значно більше. Держава сприяє розвитку малого бізнесу, який є базою для стабільного розвитку економічної сфери. Вони створюють баланс трьох основних елементів: функціонування ринку, забезпечення інтересів держави та бізнесу. Попри це, підтримують найвигодніші умови для ведення підприємницької діяльності. Європейське законодавство регулює систему цільових програм фінансування, закріплює ефективне інформаційне та технічне забезпечення розвитку малого бізнесу. Тобто політична підтримка малого підприємництва в країнах ЄС здійснюється через державні органи та спеціально уповноважені органи, які підтримують стабільний та інтенсивний розвиток підприємницької діяльності [1].

Нині завданням для України постає питання щодо необхідності впровадження необхідних важелів управління у сфері малого підприємництва. Державна підтримка малого підприємництва допоможе сформувати умови для вдосконалення ринкових відносин, подолання фінансової кризи, а згодом забезпечить сталий розвиток суспільства. Малий бізнес вважається найефективнішим способом формування системи конкурентного ринку. Це пов'язане зі зростанням активності у підприємницькій діяльності. Вважаємо за доцільне, реформування податкового законодавства, а саме, запровадження ефективної системи пільг, запровадження простої та зрозумілої системи нарахувань та сплати податків; підтримка з боку держави, залучення представників малого бізнесу до реалізації економічних програм, взаємодія з органами державної влади та місцевого само-

врядування; приведення чинного законодавства у відповідність до принципів та мети державної підтримки суб'єктів малого підприємництва.

Отже, підсумовуючи усе вищезазначене, можемо зазначити, що українські програми розвитку малого підприємництва потребують вдосконалення. В першу чергу необхідно законодавчо врегулювати обмеження та зменшити податковий тиск на суб'єктів підприємництва. Окрім цього, шляхом запровадження законодавчих норм закріпити фінансову підтримку, якої недостатньо на сучасному рівні розвитку малого підприємництва. Держава в наслідок створення ефективної правової бази, покращення матеріально-технічної підтримки, інформаційного та кадрового забезпечення зможе гарантувати простір для процвітання малого підприємництва в Україні. А отже, уряд країни повинен спрямувати усі сили на покращення ситуації у цій сфері та наближення до міжнародного рівня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронич К. М. Міжнародний досвід організації малого бізнесу та можливість його впровадження в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21. С. 184-189.
2. Жирко С. О. Проблеми розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/db/200712/doc/2/25.pdf>.
3. Швець Г. Сучасні тенденції малого підприємництва в Україні. URL: http://econf.at.ua/publ/konferencija_2017_10_20.
4. Тимченко О. І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України. *Ефективна економіка*. 2015. № 6.
5. OECD (2020), Моніторинг реалізації Стратегії розвитку МСП України на 2017-2020 роки. OECD Publishing, Paris. URL: www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/eastern-partners/Monitoring-the-Implementation-of-Ukraine's-SME-Development-Strategy-2017-2020-UKR.pdf.

REFERENCES

1. Voronych, K. M. (2011). Mizhnarodnyi dosvid orhanizatsii maloho biznesu ta mozhlyvist yoho vprovadzhennia v Ukraini. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy - Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine, issue 21, 184-189* [in Ukrainian].

2. Zhyrko S. O. Problemy rozvytku maloho ta serednoho pidpryiemnytstva v Ukraini. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/db/200712/doc/2/25.pdf> [in Ukrainian].

3. Shvets H. Suchasni tendentsii maloho pidpryiemnytstva v Ukraini. URL: http://econf.at.ua/publ/konferencija_2017_10_20 [in Ukrainian].

4. Tymchenko O. I. (2015). Problemy ta perspektyvy rozvytku maloho pidpryiemnytstva v rehionakh Ukrainy. *Efektivna ekonomika - Efficient economy*, 6 [in Ukrainian].

5. OECD (2020), Monitorynh realizatsii Stratehii rozvytku MSP Ukraïny na 2017-2020 roky. OECD Publishing, Paris. URL: www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/eastern-partners/Monitoring-the-Implementation-of-Ukraines-SME-Development-Strategy-2017-2020-UKR.pdf [in Ukrainian].